

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ศักยภาพในการขยายการผลิตเห็ดหอมในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นายณกมล อารุทธกรมปรีชา

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

รองศาสตราจารย์คุณหญิง ณ ลำปาง	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรทัศน์ อินทร์คัมพร	กรรมการ
อาจารย์ประสิทธิ์ วัฒนวงศ์วิจิตร	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การผลิตและการตลาดเห็ดหอมในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาต้นทุน ผลตอบแทนและจุดคุ้มทุนในการเพาะเห็ดหอม รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการตลาดเห็ดหอมในจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้เพาะเห็ดหอม จำนวน 93 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าจุดคุ้มทุน

จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี มีสถานภาพสมรสแล้ว สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยจำนวน 4 คน มีแรงงานในครัวเรือนจำนวน 2 คน มีการจ้างแรงงานเฉลี่ยประมาณ 2 คนต่อฟาร์ม เกษตรกรร้อยละ 65.6 เพาะเห็ดหอมเป็นอาชีพเสริม และไม่เคยฝึกอบรมด้านการเพาะเห็ดหอมมาก่อน และร้อยละ 50.5 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพใดเลย

เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ที่ดินของตนเองในการเพาะเห็ดหอมโดยเฉลี่ยจำนวน 1.25 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 58.1 ทำการผลิตแบบผลิตก่อนเชื้อเห็ดหอมขายและเปิดดอกเห็ดหอมขายเอง (ฟาร์มขนาดเล็กผลิตได้เฉลี่ย 16,893.94 ก้อนต่อปี และฟาร์มขนาดใหญ่ผลิตได้เฉลี่ย 85,095.24 ก้อนต่อปี) และร้อยละ 41.9 ทำการผลิตแบบซื้อเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกขายเองอย่างเดียว (ฟาร์มขนาดเล็กผลิตได้เฉลี่ย 5,444.44 ก้อนต่อปี ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่ ผลิตได้เฉลี่ย 12,166.67 ก้อนต่อปี)

ขนาดเล็กมีกำลังการผลิตเฉลี่ย 5,444.44 ก้อนต่อปี ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่ มีกำลังการผลิตเฉลี่ย 12,166.67 ก้อนต่อปี

ส่วนการจำหน่ายเห็ดหอมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้วิธีการบรรจุเห็ดใต้ถุงพลาสติกเพื่อจำหน่าย ร้อยละ 83.9 โดยมีการจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 81.7 พ่อค้าจะมารับซื้อถึงฟาร์ม ร้อยละ 12.9 และเกษตรกรส่วนใหญ่มีวิธีการขนส่งผลผลิตโดยใช้ รถยนต์ธรรมดา ร้อยละ 52.6

เกษตรกรที่มีลักษณะการผลิตในแบบแรก โดยฟาร์มขนาดเล็กมีต้นทุนคงที่รวมทั้งหมดเฉลี่ย 46,243.59 บาทต่อปี ต้นทุนผันแปรรวมทั้งหมดเฉลี่ย 4.62 บาทต่อก้อน มีรายได้เฉลี่ย 7.40 บาทต่อก้อน และมีจุดคุ้มทุนในการผลิต 16,634 ก้อนต่อปี ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่ มีต้นทุนคงที่รวมทั้งหมดเฉลี่ย 79,378.21 บาทต่อปี ต้นทุนผันแปรรวมทั้งหมดเฉลี่ย 4.02 บาทต่อก้อน มีรายได้เฉลี่ย 4.98 บาทต่อก้อน และมีจุดคุ้มทุนในการผลิต 82,686 ก้อนต่อปี ส่วนเกษตรกรที่มีลักษณะการผลิตแบบที่สองฟาร์มขนาดเล็ก มีต้นทุนคงที่รวมทั้งหมดเฉลี่ย 34,823.55 บาทต่อปี ต้นทุนผันแปรรวมทั้งหมดเฉลี่ย 6.67 บาทต่อก้อน มีรายได้เฉลี่ย 8.84 บาทต่อก้อน และมีจุดคุ้มทุนในการผลิต 16,048 ก้อนต่อปี ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่ มีต้นทุนคงที่รวมทั้งหมดเฉลี่ย 35,206.34 บาทต่อปี ต้นทุนผันแปรรวมทั้งหมดเฉลี่ย 6.34 บาทต่อก้อน มีรายได้เฉลี่ย 8.08 บาทต่อก้อน และมีจุดคุ้มทุนในการผลิต 20,234 ก้อนต่อปี

ปัญหาและอุปสรรคในการเพาะเห็ดหอมของเกษตรกร คือ เทคโนโลยีการผลิต วัตถุดิบในการผลิต สายพันธุ์หรือหัวเชื้อ โรคและแมลง คุณภาพการผลิต การรวมกลุ่มและความรู้ของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ควรมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมไปให้ความช่วยเหลือในเรื่องการเพาะเห็ดหอม ทั้งในด้านการวางแผนการผลิต สายพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และตรงกับความต้องการของตลาด รวมทั้งสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต และการป้องกันกำจัด โรคและแมลงแก่เกษตรกรอย่างถูกต้อง เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพในการผลิตเห็ดหอมของเกษตรกรต่อไป

Independent Study Title Potential of Shiitake Mushroom (*Lentinus edodes*) Production Extension, Chiang Mai Province

Author Mr. Noppadol Avutgampreecha

Degree Master of Science (Agriculture) Agricultural Extension

Independent Study Advisory Committee

Assoc. Prof. Dusdee	Nalampang	Chairperson
Asst. Prof. Dr. Wallratat	Intaruccomporn	Member
Lect. Prasit	Watanawongvijit	Member

ABSTRACT

The objective of this study were to study the production and marketing of Shiitake in Chiang Mai Province, to investigate the relevant costs, revenues and breakeven point of Shiitake mushroom and to identify problems and obstacles of production and marketing of Shiitake mushroom. The samples consisted of 93 Shiitake mushroom farmers. Data was collected by the use of questionnaire. Statistical used were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, maximum, minimum and breakeven point.

From research finding, it was found that most farmers were male with average ages ranging from 41 to 50 years old. They were all married and finished primary school. Their family members were 4 persons with 2 hired labours. . The 65.6 per cent of them grew Shiitake mushroom as subsidiary job. None of them had been trained in Shiitake mushroom culture before and 50.5 per cent of them had never been members of any groups.

Most farmers used their own land of about 1.25 rai for the Shiitake culture. 58.1 percent of Shiitake mushroom farmers had production type by production of shiitake mushroom cubes for sale and growth mushroom for sale (small farms had average production capacity 16,803.94 cubes per year and big farms had average production capacity 85,095.24 cubes per year) and 41.9 percent had production type by growth mushroom for sale (small farms had average production

capacity 5,444.44 cubes per year and big farms had average production capacity 12,166.67 cubes per year)

The production of Shiitake mushroom cubes for sale and growth mushroom for sale type, small farms had average fixed cost 46,243.59 Baht per year, average variable cost 4.62 Baht per cube, average income 7.40 Baht per cube and its breakeven point 16,634 cubes per year while big farms had average fixed cost 79,378.21 Baht per year, average variable cost 4.02 Baht per cube, average income 4.98 Baht per cube and its breakeven point 82,686 cubes per year.

The production of Shiitake mushroom by growth mushroom for sale type, small farms had average fixed cost 34,823.55 Baht per year, average variable cost 6.67 Baht per cube, average income 8.84 Baht per cube and its breakeven point 16,048 cubes per year while big farms had average fixed cost 35,206.34 Baht per year, average variable cost 6.34 Baht per cube, average income 8.08 Baht per cube and its breakeven point 20,234 cubes per year.

As regards marketing of Shiitake mushroom, it was found that most farmers (83.9%) sold by themselves (by using plastic bag), the rest they sold through the middlemen (81.7%). As for marketing method, the middlemen came to pick up mushroom (12.9%) and farmers delivered Shiitake mushrooms to middlemen by car (52.6%).

Problems and obstacles for Shiitake mushroom production included production technology, raw materials for production, strain or spawn, diseases and insects, production quality, production groups and lastly, farmers' knowledge.

It was recommended that the extension workers should visit and assist farmers in relations to production planning, selection of proper strains corresponding to the surrounding and marketing demand as well as to provide production factors and appropriate disease and insect control in order to increase the potential of production by farmers.